

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא לג

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמעריים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

6) אדם בתם, ותם באדם:

אדם בתם, משלם במותר נזק שלם. תם באדם, משלם במותר חצי נזק.
ר' עקיבא אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם:

גמרא

להלן הפסוקים שהגמרא תדרוש אותם:

[תם] וְכִי-יִגַח שׁוֹר אֶת-אִישׁ אוֹ אֶת-אִשָּׁה וּמָת סָקוּל יִסְקַל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכַל אֶת-בְּשָׂרוֹ וְיִבְעַל הַשּׁוֹר נֶקֶד׃
[מועד] וְאִם שׁוֹר נִגַח הוּא מִתְמַל שְׁלֹשָׁם וְהוֹעֵד בְּבַעְלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ וְהִמִּית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסְקַל וְגַם-בְּעַלְיוֹ יוּמָת׃
אם-כָּפַר יוֹשֵׁת עָלָיו וְנָתַן פְּדִיָן נִפְשׁוֹ כָּל אֲשֶׁר-יוֹשֵׁת עָלָיו׃
[שור באדם] אוֹ-בֶן יִגַח אוֹ-בֵת יִגַח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יַעֲשֶׂה לוֹ׃

התורה כתבה את דיני נזקי שור שנגח שור, אמנם לגבי שור שנגח אדם, כתבה את הדינים רק לעניין אם השור המיתו, אך לא לעניין אם הזיקו. מ"מ לומדים זאת מהפסוק למטה כדלהלן:

ת"ר -

[רבנן] כמשפט הזה יעשה לו: כמשפט שור בשור, כך משפט שור באדם - מה שור בשור - תם, משלם חצי נזק, ומועד, נזק שלם, אף שור באדם: תם, משלם חצי נזק, ומועד, נזק שלם.

זה בא לפוטרו מארבעה דברים דהיינו כמשפט הזה יש לו לשלם נזק שלם, ולא במשפט אדם החובל בחבירו.

ר' עקיבא אומר כמשפט הזה: כחתון מועד ולא כעליון תם לומר ששור תם שנגח אדם דינו כשור המועד שנגח שור, שמשלם נזק שלם.

יכול משלם מן העלייה - דהיינו כמועד לכל דבר: ת"ל יעשה לו מגופו משלם, ואינו משלם מן העלייה. לפוטרו מארבעה דברים - נפקא ליה מאיש כי יתן מום בעמיתו איש בעמיתו ולא שור בעמיתו.

רבנן מסבירים מדוע לא לומדים מהפסוק 'מאיש כי יתן' בלבד אלא הוצרך לכתוב 'מזה':

ורבנן - אי מההיא, הוה אמינא צער לחודיה שאינו חסר ממונו, אבל ריפוי ושבת שחסר ממונו, אימא כי נזק הם ליתן ליה, קמ"ל.

מתניתין

שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים, ואין הנבילה יפה כלום, נוטל את השור דהיינו החצי נזק.

גמרא

מתניתין מני?

רבי עקיבא היא דתניא - לגבי שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים:

א. רבי ישמעאל: יושם השור המזיק בב"ד ויתן לו מזיק מעות דמי השור - סבר בעל חוב הוא, וזוזי הוא דמסיק ליה.

רבי עקיבא אומר הוחלט השור דהיינו שהשור עצמו הוחלט אצלו - סבר שותפי נינהו בההוא שור, שהתורה החשיבה אותם כשותפים בשור, שהפסוק דיבר בשוה מאתים שנגח שוה מאתים, ואז לניזק יש חלק בחצי השור.

וקמיפלגי בהאי קרא ומכרו את השור החי וחצו את כספו

א. ר' ישמעאל סבר לבי דינא קמזהר רחמנא.

ב. ור"ע סבר לניזק ומזיק מזהר להו רחמנא.

ביאור נוסף בדברי רבי יוסי בר חנינא

למדנו עד עתה, שני ביאורים על דברי רבי יוסי בר חנינא, על הסיפא ועל הרישא של הברייתא (גג). עכשיו, הגמרא מביאה ביאור שלישי שמתייחס על ברייתא אחרת, ואחר כך הגמרא תחשב מה הוא יסבור לגבי הברייתא של גג.

רב פטור משמיה דרבא מתני לה אהא-

ומצא זכיר לממציא את עצמו. מכאן א"ר אליעזר בן יעקב מי שיצתה אבן מתחת ידו והוציא הלה את ראשו וקיבלה פטור.

להלן דברי רבי יוסי בר חנינא:

א"ר יוסי בר חנינא פטור מגלות וחייב בארבעה דברים.

מאן דמתני לה אהא כ"ש אקמיינא לגבי הנכנס לחנותו של גג כיוון שראה אותו, היה לו לעיין היטב.

ומאן דמתני לה אקמיינא נג"ר - אבל אהא פטור לגמרי.

סיכום דברי רבי יוסי ברבי חנינא

ת"ר הנכנס לחנותו של גג,

שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה על פניו ומת: פטור.

ואם נכנס ברשות: חייב.

	רישא - שלא ברשות	סיפא - ברשות		
	גלות	גלות	ד' דברים	
מתני ארישא - רבא	פטור	חייב	חייב	
מתני אסיפא	פטור - קרוב למזיד	חייב בנזק בלבד	חייב	
מתניק"על ממציא את עצמו	חייב		חייב	

פועלים שבאו לתבוע שכרן מבעל הבית

ת"ר פועלים שבאו לתבוע שכרן מבעל הבית, ונגחן שורו של בעל הבית, ונשכן כלבו של בעה"ב, ומת:

א. [ת"ק] פטור.

ב. אחרים אומרים רשאין פועלין לתבוע שכרן מבעל הבית.

ה"ד - באיזה מקרה דיברה הברייתא:

אי דשכיח במתאקה בשוק - מ"ט דאחרים הרי לא היה להם להיכנס לביתו.

אי דשכיח בבית - מ"ט דת"ק שפוטרו.

(מסקנה) לא צריכא, בגברא דשכיח ולא שכיח, וקרי אבבא ואמר להו 'אין':

מר סבר אין עול תא, משמע. ומ"ס אין קום אדוכתך, משמע.

תניא כמ"ד אין קום אדוכתך משמע דתניא-

פועל שנכנס לתבוע שכרו מבעה"ב, ונגחו שורו של בעה"ב, או נשכו כלבו, פטור אע"פ שנכנס ברשות.

הגמרא מכריחה שמדובר באופן שאמר ליה 'אין':

אמאי פטור?

אלא לאו, דקרי אבבא ואמר ליה 'אין' וש"מ אין קום אדוכתך משמע.

מתניתין

1) שני שוורין תמיין^ק שחבלו זה את זה, משלמין במותר חצי נזק.

2) שניהן מועדין, משלמין במותר נזק שלם.

3) אחד תם ואחד מועד:

מועד בתם, משלם במותר נ"ש. תם במועד, משלם במותר חצי נזק.

4) וכן שני אנשים שחבלו זה בזה, משלמין במותר נזק שלם.

5) אדם במועד, ומועד באדם, משלם במותר נזק שלם.

^ק לא כתבי כיצד דינו לגבי גלות, שאינו מפורש בגמרא אלא מד' דברים בלבד.

^ק תוספות ד"ה אי דשכיח בשוקא מאי טעמא דאחרים. פירוש ימיתו עד שימצאהו בשוק חוץ לבית ואית ספרים דגרסי אי דשכיח במתא דכיון שאין רגיל לצאת חוץ מעירו הרבה פעמים ימצאהו חוץ לבית אבל לא שכיח במתא כעין רוכל המחזר בעירות יש להם רשות ליכנס שלא ילך לו:

^ק תוספות ד"ה שני שוורים תמיים שחבלו זה בזה כו'. תימה דכולה מתניתין שאין צריכה היא וי"ל דלרבי עקיבא אצטרך שלא תאמר כיון דאית ליה יוחלט השור לניזק, אם כן שורו של זה קניו לזה ואם הקדישו קדוש קמ"ל דלא אמרין הכי [אלא לגבי המותר] ואפילו לרבי ישמעאל נמי נ"מ אם נאבד האחד שלא יאמרו הבעלים אגבה כל חצי נזקי משלך ואתה תפסיד נזקך שנאבד שורי שמשלתם מגופו:

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר (משלי ח) אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

סיכום הדף היומי

שקלא וטריא

בבא קמא לג

לעלו נשמת
דינה ליבה בת עטל זיל
עובריה חיים בן רחל זיל
ת.נ.צ.ב.ה

הקדישו: אינו מוקדש.

שחטו ונתנו במתנה: לא עשה ולא כלום.

קדמו בעלי חובות והגביהו, בין חב, עד שלא הזיק, בין הזיק עד שלא חב, לא עשו ולא כלום, לפי שאין משתלם אלא מגופו.

מועד שהזיק:

בין שעמד בדיון, בין שלא עמד בדיון-

מכרו: מכור.

הקדישו: מוקדש.

שחטו ונתנו במתנה: מה שעשה עשוי.

קדמו בעלי חובות והגביהו: בין חב עד שלא הזיק, בין הזיק עד שלא חב, מה שעשה עשוי, לפי שאין משתלם אלא מן העלייה.

תם - שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי

בשלמא נתנו במתנה, מה שעשה עשוי: לרדיא,

אלא שחטו?! ליתי ולשתלם מבשריה!

דתינא חי, אין לי אלא חי, שחטו מנין ת"ל ומכרו את השור מ"מ.

(תירוץ) לא, נצרכא אלא לפחת שחיטה דהיינו מה שהופחת מדמיו ע"י שחיטתו, שאין

המזיק משלם.

מכאן רב הונא לומד חידוש דין לגבי המזיק שיעבוד חברו.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע זאת אומרת: המזיק שעבודו קרקע המשועבדת של חברו, פטור.

(קושיה) פשיטא שלומדים מכאן, ומהו חידושו?

מהו דתימא התם הוא לגבי מזיק דא"ל לא חסרתין ולא מידי שהוא טוען שלא שהזיק

לו דא"ל 'זיקא רוח בעלמא הוא דשקלי מינך' רק הוצאתי את הרוח שלה אבל בעלמא

ליחייב, קמ"ל.

(קושיה) הא נמי רבה אמרה -

[למרות שרבה הוא אמורא כמו רב הונא, עם כל זאת, הגמרא מקשה ממנו שהוא אדם חשוב,

כמו סן רב].

דאמר רבה השורף שטרותיו של חברו פטור.

להלן מיישב רב הונא, שעדיין ישנו חידוש לגבי השורף שטרות.

(תירוץ) מהו דתימא התם הוא דא"ל ניירא בעלמא קלאי מינך, אבל היכא דחפר

בה בורות שיחין ומערות, ליחייב, קמ"ל.

דהא הכא, כמאן דחפר בה בורות שיחין ומערות דמי, וקאמר מה שעשה עשוי.

[עד כאן דף לג עמוד ב]

איכא בינייהו: הקדישו? ניזק לפי רבי ישמעאל לא קידש ולר"ע קידש.

[עד כאן דף לג עמוד א]

מכרו מזיק לר' ישמעאל - האם המכירה חלה

בעא מיניה רבא מר"נ מכרו מזיק לר' ישמעאל מהו?

להלן צדדי הספק:

כיון דבעל חוב הוא וזוזי הוא דמסיק ליה, מכור,

או דלמא, כיון דמשעבד ליה לניזק, לאו כל כמיניה.

א"ל רב נחמן אינו מכור.

(קושיה) והתניא מכרו, מכור.

(תירוץ) חוזר וגובהו ניזק מהלוקח.

(קושיה) וכי מאחר שחוזר וגובהו, למה מכור?!

(תירוץ) לרדיא שאם חרש הלוקח בהם, אינו צריך לשלם דמי החרושה לניזק.

(קושיה) ש"מ לזה ומכור מטלטלין, ב"ד גובין לו מהם הרי אין המלוה סומך עליהם!

(תירוץ) שאני התם דכמאן דעשאו התורה אפותיקי דמי.

(קושיה) והאמר רבא עשה עבדו אפותיקי ומכרו, ב"ח גובה הימנו. שורו אפותיקי

ומכרו, אין ב"ח גובה הימנו -

(תירוץ) עבד, משום דאית ליה קלא, האי נמי, כיון דנגח, קלא אית ליה דתורא

נגחנא קרו ליה.

תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו-

מכרו, אין מכור.

הקדישו, מוקדש.

הגמרא מנסה להבין מי מכר:

מכרו מאן?

1. אילימא מזיק.

אין מכור (ס"ד אפילו לחרישה) מני: ר"ע היא, דאמר הוחלט השור.

הקדישו מוקדש - אתאן לרבי ישמעאל, דאמר יושם השור בב"ד,

אז הגמרא מנסה להסביר בניזק:

אלא ניזק.

מכרו אינו מכור - מני רבי ישמעאל.

הקדישו מוקדש - אתאן לר"ע.

(מסקנה) לעולם מזיק ודברי הכל.

מכרו אינו מכור לגופה, שחוזר וגובה ממנו, אפילו לרבי ישמעאל, דהא משעבדא

ליה לניזק.

הקדישו מוקדש אפילו לר"ע - לאו קדוש ממש אלא מדרבנן משום דר' אבהו:

המקדיש נכסיו והיה עליו כתובת אשה ובעל חוב, וכתוב שם שנותן פרוטה אחד לשם

פדיון ופודה אותה, למרות שאינו צריך, והטעם הוא:

דא"ר"ק אבהו גזירה שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון.

להלן ברייתא עם מספר דינים לגבי שור תם ומועד, ביחס לכמה עניינים. ונוסף גם מה

הגמרא ביארה בהם.

ת"ר-

שור תם שהזיק:

1. עד שלא עמד בדיון-

מכרו: מכור - לרדיא.

הקדישו: מוקדש - משום דרבי אבהו.

שחטו ונתנו במתנה: מה שעשה עשוי - מתנה לרדיא ושחטו ולפחת נבלה.

2. משעמד בדיון-

מכרו: אינו מכור.

ק"י תוספות ד"ה משום דרבי אבהו. אבל בלא ר' אבהו לא קדיש משום דקדושת דמים אין מפקעת מידי שעבוד ומיירי הכא בבעל מום א"נ בתם וכגון שהקדישו לבדק הבית דקדוש קדושת דמים וכדאמרין (תמורה דף ו.) המתפיס תמימים לבדק הבית מה שעשה עשוי וקשה מכאן לר"ת שמפרש דבכל קדושת מטלטלין מפקעת מידי שעבוד ואפי' קדושת דמים ואומר ר"ת דאלמנה רבנן לשעבודא דניזק כדאמרין בהחובל (לקמן צ. ושם) אלמנה רבנן לשעבודיה דבעל:

ק"י תוספות ד"ה הקדישו ניזק איכא בינייהו. ה"מ למימר דלמר יכול לסלקו [המזיק לסלק בעל חוב לרבי ישמעאל, אבל הניזק אין לו זכות ממונית] ולמר אין יכול לסלקו וכן מכרו מזיק דלרבי ישמעאל מכור לרדיא כדאמרין בשמעתא ולרבי עקיבא אין מכור וכן שיבח מזיק או כיחש מזיק כדאמרין לקמן ומילי טובא דדריש בשור שנגח ארבעה וחמשה (דף לו:) נמי איכא בינייהו אלא חד מינייהו נקט: